

การกล่อมเกลາทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียน
 ชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
 Political Socialization According to Buddhism Among High School
 Students at Buayai District in Nakhonratchasima Province

พระมหาอมรภท ธมฺมปาโล (พิรัชชา)

Phramaha Morakot Dhammapālo (Piraksa)

ไพฑูรย์ มาเมือง

Phaitoon Mamuangt

พระมหานรินทร์ สุรปณโย (เอมพันธ์)

PhramahaNarin Surapañño (Emphan)

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

Master of Political Science

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail : morakot.kot14@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 20 มิถุนายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 26 มิถุนายน 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 28 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาระดับการกล่อมเกลາทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา 2. เพื่อเปรียบเทียบการกล่อมเกล่าทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. เพื่อนำเสนอการกล่อมเกล่าทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยการประยุกต์ตามหลักสังคหวัตถุธรรม โดยมีระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่า t-test ค่า F-test และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการกล่อมเกล่าทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.53) จำแนกเป็นรายด้านดังนี้ คือ ด้านสถาบันครอบครัว ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.58) ด้านสถาบันทางการเมือง ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.57) ด้านสถาบันการศึกษา ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.66) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.69) และด้านสถาบันศาสนา ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.76) ตามลำดับ 2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนนักเรียนที่มีอายุ และการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. ผลการวิเคราะห์การนำเสนอ พบว่า 1) ด้านสถาบันครอบครัว นักเรียนควรมีการติดตามรับฟังข่าวสารทางการเมือง 2) ด้านสถาบันการศึกษา นักเรียนควรเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง 3) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน นักเรียนควรมีความสนใจและติดตามข่าวสารทางการเมือง 4) ด้านสถาบันศาสนา นักเรียนควรได้รับการปลูกฝังและการสอนให้ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม และ 5) ด้านสถาบันทางการเมือง นักเรียนควรได้รับการถ่ายทอด ค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมือง

คำสำคัญ: นักเรียน, การกล่อมเกลา, การเมือง

ADSTRACT

This research aimed 1, to study the level of political refinement of high school students in Buayai District, Nakhonratchasima Province, 2, to compare the political refinement of high school students in Buayai District, Nakhonratchasima Province, classified by personal factor, and 3, to present the political refinement according to Buddhism among the high school students in Buayai District, Nakhonratchasima Province by applying the principles of Sangahavattudhamma. The research was the combined method: qualitative and quantitative. The tools were questionnaires and interview formats. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation. Hypotheses were tested by t-test and F-test, and the data analyzed with descriptive interpretation.

The research results found that:

The level of political lull as a whole was high ($X = 4.08$, $S.D. = 0.53$) classified by side as follows: family institution ($X = 4.23$, $S.D. = 0.58$), political institution ($X = 4.21$, $S.D. = 0.57$), educational institution ($X = 4.06$, $S.D. = 0.66$), community and peer group ($X = 4.01$, $S.D. = 0.69$) and religious institution ($X = 3.92$, $S.D. = 0.76$) respectively. The results of comparative analysis found that the students with different sex had no different opinions.

Keywords: Students, Socialization, Politics

บทนำ

ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 หลังจากนั้นจึงได้มีประกาศใช้ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม” ในรูปแบบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งการปกครองเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ประชาชนส่วนใหญ่มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน (พระสมพร กลยาโณ (พันธ์เชียงชา) และคณะ, 2566 : 12) กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง จัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการกล่อมเกลาทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของคนแต่ละบุคคล คนทุกเพศทุกวัยย่อมที่จะต้องสัมผัสกับการเรียนรู้ทางการเมืองทั้งที่เป็นแบบรู้ตัวและไม่รู้ตัวได้อยู่เสมอ เพราะสิ่งที่ได้

เรียนรู้และก่อตัวขึ้นในช่วงต้นของชีวิตจะมีผลต่อทัศนคติทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองที่ตามมาในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งการให้การศึกษาทางการเมืองแก่เยาวชนนั้นเป็นการทำให้พลเมืองเกิดการเรียนรู้และมีวัฒนธรรมทางการเมืองซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญยิ่ง (บรรจง กลิ่นสงวน, 2547 : 1-2) นอกจากนี้ สื่อกลางหรือตัวการในการกล่อมเกลารวมทั้งทางการเมืองประกอบไปด้วยครอบครัว กลุ่มเพื่อนฝูง กลุ่มศาสนา กลุ่มอาชีพ สื่อมวลชน ตัวการที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในสังคมสมัยใหม่ซึ่งทำหน้าที่ควบคู่ไปกับตัวการอื่น ๆ คือ โรงเรียนและสถาบันการศึกษา (สุพร สุวานิโซ, 2535 : 3)

การกล่อมเกลารวมทั้งทางการเมืองนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อทางการเมือง เพราะว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในทางการเมืองแท้จริงแล้วถูกกำหนดโดยพฤติกรรมของบุคคลมากกว่าองค์การหรือสถาบันและพฤติกรรมของบุคคล โดยเฉพาะพฤติกรรมทางการเมืองจะสนับสนุนการเมืองระบบการเมืองหรือไม่นั้น สิ่งสำคัญขึ้นอยู่กับกรการกล่อมเกลารวมทั้งทางการเมือง ซึ่งจะทำให้บุคคลมีทัศนคติ ความคิด ความเข้าใจในเรื่องการเมืองระบบการเมือง ถ้าหากว่าบุคคลได้รับการกล่อมเกลารวมทั้งทางการเมืองที่ดีแล้วย่อมถือได้ว่าเป็นการสนับสนุนต่อระบบการเมืองนั้น ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างรวดเร็ว และระบบการเมืองมีความมั่นคง ในช่วงระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมาความพยายามอย่างยิ่งจากบุคคลในสังคมที่ต้องการเห็นการพัฒนาการเมืองในประเทศไทย และต้องการให้ประชาธิปไตยในประเทศไทยมีการพัฒนาเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม นักวิชาการได้มีการเสนอแนวคิดในการปฏิรูปการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยที่ดีขึ้น มีประสิทธิภาพและเสถียรภาพยิ่งขึ้น (ศุภวัฒน์ โพธิ์เจริญ, 2547 : 1) ถึงให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการดูแลปกครองตนเองในทุกระดับ เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งต่าง ๆ ของสังคม จนทำให้ประเทศไทยได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ส่งเสริมการพัฒนาทางการเมือง โดยเฉพาะการให้สิทธิทางการเมืองต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น สถานศึกษาจึงเป็นแหล่งที่จะให้การปลูกฝังทัศนคติทางการเมือง เพราะเป็นสถาบันที่สองที่นักเรียนต้องใช้ชีวิตอยู่อย่างใกล้ชิดเป็นเวลานาน ดังนั้น ครู อาจารย์ จึงมีอิทธิพลต่อกระบวนการกล่อมเกลารวมทั้งทางการเมืองของนักเรียนได้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ทั้งโดยวิธีการสอน และเนื้อหาวิชาที่สอนแก่นักเรียน และการปกครองในสถาบันศึกษา ครู อาจารย์ จะต้องเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและเห็นความสำคัญของระบบการเมืองที่มาเกี่ยวข้องกับบุคคลทุกคนไม่ว่าทางใดก็ตามหนึ่ง จะเห็นได้ว่าสถาบันการศึกษา และระบบการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในกระบวนการอบรมและกล่อมเกลารวมทั้งบุคคลให้ไปสู่ระบบการเมือง (วิชัย ต้นศิริ, 2539 : 1)

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการกล่อมเกลารวมทั้งทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยนักเรียนเป็นวัยที่ได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองพร้อมที่จะเรียนรู้โลกทัศน์ทางการเมือง การรับรู้อุดมการณ์ต่าง ๆ ทางการเมือง ซึ่งจะปลูกฝังความเชื่อแนวความคิด ค่านิยม ตลอดจนพฤติกรรมทางการเมืองของนักเรียนอันจะก่อให้เกิดภาวะทางการเมือง จึงเป็นมูลเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยสนใจทำการศึกษา เรื่องการกล่อมเกลารวมทั้งทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยจะศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้และการกล่อมเกลารวมทั้งทางการเมืองของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อการเมือง และเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาทางการเมือง ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการกล่อมเกลາทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
- 2) เพื่อเปรียบเทียบการกล่อมเกลາทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อนำเสนอการกล่อมเกลາทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยการประยุกต์ตามหลักสังคหัตถุธรรม

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลາทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาวิจัยประกอบไปด้วยแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเมือง แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกล่อมเกลາทางการเมือง แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง หลักสังคหัตถุธรรม ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยกำหนดขอบเขตด้านตัวแปรแบ่งออกเป็น 2 คือ

1. ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ อายุ การศึกษา และหลักสังคหัตถุธรรม (อง.จตุกก. (ไทย) 21/32/256) ได้แก่ 1) ทาน 2) ปิยวาจา 3) อตถจริยา 4) สมานัตตตา

2. ตัวแปรตาม คือ การกล่อมเกลາทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสถาบันครอบครัว 2) ด้านสถาบันการศึกษา 3) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน 4) ด้านสถาบันศาสนา 5) ด้านสถาบันทางการเมือง (พระณัฐพงษ์ ญฐจุวิโส (สุดใจ), 2563 : 68)

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้กำหนดการศึกษาวิจัยเฉพาะโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา แบ่งออกเป็น 3 ขนาด ประกอบไปด้วย 1) โรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 119 คนลงมา 2) โรงเรียนขนาดกลางมีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120-719 คน และ 3) โรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 720 คนขึ้นไป โดยผู้วิจัยได้มีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังต่อไปนี้ คือ

1. พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ต้องเป็นตัวแทนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ของโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่

2. พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย คัดเลือกโดยใช้วิธีการจับสลากตัวแทนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ขนาดละ 1 แห่ง จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเฉพาะ 1) โรงเรียนขนาดเล็ก คือ โรงเรียนบ้านป่าตองท่าเนินสามัคคี 2) โรงเรียนขนาดกลาง คือ โรงเรียนเทศบาล 2 สหกรณ์สมทบ และ 3) โรงเรียนขนาดใหญ่ คือ โรงเรียนบัวใหญ่ ใช้เป็นพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาในการวิจัยเริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2565 ถึงเดือน มีนาคม พ.ศ. 2567 รวมเป็นระยะเวลา 22 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลາทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนาในอำเภอบัวใหญ่ จำนวน 2 รูป 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน 3) ตัวแทนครูหรือผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 2 คน และ 4) ตัวแทนผู้นำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 รูปหรือคน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 4 วิธี คือ 1) การสังเกต 2) ตำราและเอกสาร 3) การสัมภาษณ์ 4) การบันทึกวีดิทัศน์ และโสตทัศนูปกรณ์ (Silverman. D, 2000 : 90)

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งแบ่งขนาดของโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด ประกอบไปด้วย 1) โรงเรียนขนาดเล็ก 2) โรงเรียนขนาดกลาง และ 3) โรงเรียนขนาดใหญ่ รวมนักเรียนของตัวแทนโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 2,955 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากรในพื้นที่กลุ่มตัวอย่างและสุ่มตัวอย่างตามโควตาที่กำหนดเพื่อความครอบคลุมของข้อมูลจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ 353 คน ในการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยโปรแกรมคำนวณกลุ่มประชากรตัวอย่างทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967 : 110)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. ระดับการกล่อมเกลາทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ระดับการการกล่อมเกลາทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.53) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสถาบันครอบครัว ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.58) ด้านสถาบันทางการเมือง ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.57) ด้านสถาบันการศึกษา ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.66) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.69) และด้านสถาบันศาสนา ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.76) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนนักเรียนที่มีอายุ และการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. นำเสนอการกล่อมเกลາทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยการประยุกต์ตามหลักสังคหวัตถุธรรม พบว่า 1) ด้านสถาบันครอบครัว เยาวชนมีการติดตามรับฟังข่าวสารทางการเมืองผ่าน แหล่งข้อมูลและทางสื่อประเภทต่าง ๆ มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ และการพูดคุย สนทนาเกี่ยวกับการเมือง 2) ด้านสถาบันการศึกษา เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม และยังสอดแทรกการอบรมสั่งสอนทางการเมืองการ ปกครอง ปลุกฝังค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิตในระบอบประชาธิปไตย 3) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน นักเรียนมีความสนใจและติดตามข่าวสารทางการเมือง ในสื่อหลาย ๆ ด้าน กลุ่มเพื่อนประกอบด้วยบุคคลที่มีอายุและฐานะทางสังคม มีความสำคัญในการให้การเรียนรู้ทางสังคมและการปรับตัวของบุคคลในสังคม 4) ด้านสถาบันศาสนา นักเรียนได้รับการปลุกฝังและการสอนให้ยึดมั่นในความ ถูกต้อง ดีงาม โดยยึดถือความเป็นกลาง เคารพความยุติธรรม นิยมความถูกต้อง มีสติ คิดไตร่ตรอง ก่อนตัดสินใจในการเลือกผู้นำที่ดีและเป็นแบบอย่าง 5) ด้านสถาบันทางการเมือง นักเรียนได้รับการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมืองจาก นักการเมืองและพรรคการเมืองต่าง ๆ นักเรียนควรมีสติมีเสียงในการแสดงออกทางความคิด การเมืองและมีส่วนช่วยในทางการเมือง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลາทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา” สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์ระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

พบว่า ระดับการการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.53) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสถาบันครอบครัว ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.58) ด้านสถาบันทางการเมือง ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.57) ด้านสถาบันการศึกษา ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.66) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.69) และด้านสถาบันศาสนา ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.76) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ อภิปรายได้ว่า 1) ด้านสถาบันครอบครัว เป็นแหล่งการเรียนรู้ทางการเมืองที่สำคัญ ทศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมเกี่ยวกับการเมือง 2) ด้านสถาบันการศึกษา มีการปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยทันกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน 3) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน รู้เรื่องประชาธิปไตย หน้าที่ สิทธิ เสรีภาพ ก็สามารถจะทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีได้ 4) ด้านศาสนา ถือว่าเป็นสถาบันที่สามารถสอนให้เยาวชนรู้จัก บาป บุญ คุณโทษ เป็นกลางให้มากที่สุด 5) ด้านสถาบันการเมือง พรรคการเมืองควรมีบทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองให้แก่ักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระณัฐพงษ์ ญานุชวิโส (สุดใจ), 2564) ได้วิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอนองนาง จังหวัดอุทัยธานี” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการกล่อมเกลาทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสถาบันศาสนา ($\bar{X} = 3.92$) อยู่ในระดับมาก ด้านสถาบันการศึกษา ($\bar{X} = 3.58$) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ($\bar{X} = 3.55$) และด้าน

สถาบันครอบครัว ($\bar{X} = 3.42$) อยู่ในระดับปานกลาง และสถาบันทางการเมือง ($\bar{X} = 3.12$) อยู่ในระดับน้อยตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบพบว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนเยาวชนที่มีเพศการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

2. จากผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการกล่อมเกลากอง การเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

พบว่า จากผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการกล่อมเกลากอง การเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา อภิปรายได้ว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลากองการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาใน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนนักเรียนที่มีอายุ และการศึกษต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลากองการเมืองของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ และการศึกษาแตกต่าง กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (รัตนา สารักษ์, 2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองของประชาชนใน อำเภอ นิคมพัฒนา จังหวัดระยอง” ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนโดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอ นิคมพัฒนา จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนในอำเภอนิคม พัฒนา จังหวัดระยอง ที่มีเพศ อายุระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการ ส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมือง โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยแนวทางแก้ไขการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอนิคมพัฒนาจังหวัดระยอง

3. จากผลการวิเคราะห์การนำเสนอการกล่อมเกลากองการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยการประยุกต์ตามหลักสังคห วัตรธรรม พบว่า การกล่อมเกลากองการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาใน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยการประยุกต์ตามหลักสังคหวัตรธรรม โดยรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.53) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.62) ด้านทาน การให้ ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.60) ด้านปิยวาจา วาจาเป็นที่รัก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.64) และด้านอัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.62) อยู่ในระดับมากตามลำดับ อภิปรายผลได้ว่า ด้านทาน การให้ มีการ เผยแพร่ความรู้ในการทางการเมืองแก่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมเกี่ยวกับการ เมือง ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้ระบบการเมืองมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อประโยชน์ของต่อสังคม โดยส่วนรวม ด้านปิยวาจา วาจาเป็นที่รัก นักเรียนต้องมีความเอาใจใส่ศึกษาหาข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทางการเมืองรู้จักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย นำวิเคราะห์ร่วมกันกับบุคคลอื่น เพื่อหาแนว ทางแก้ไขปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้น ด้านอัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ เพื่อนสำหรับวัยเรียนก็ เป็นกลุ่มหนึ่งที่คอยช่วยกันแนะนำไปในทางที่ดี จะมีการรวมตัวกันเพื่อทำในสิ่งที่ประโยชน์ต่อ สังคม ปลุกฝังให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดี และด้านสมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ การแนะนำและสั่ง สอนให้รู้จักการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สอนให้รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบใน

ฐานะนักเรียน เป็นหลักให้นักเรียนได้เห็นเป็นแบบอย่าง จะเห็นได้ว่า การกล่อมเกลາทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระใบฎีกาคุณิน สุวณฺโณ (เร่งทอง), 2565) ได้วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี” ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างหลักเกณฑ์และการให้น้ำหนักของหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.71$) ด้านการประเมินการจัดลำดับผู้สมัครเลือกตั้งและการตัดสินใจการเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.70$) และด้านการรับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.69$) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ แนวทางการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ พบว่า ด้านทาน แบ่งปันสิ่งต่าง ๆ ให้ผู้อื่นโดยเฉพาะกับคนในท้องถิ่น และเป็นธรรม ด้านปิยวาจา พบว่า ประชาชนเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น จากคุณลักษณะของการเป็นผู้ที่พูดจริงทำจริง ด้านอัตถจริยา พบว่า ประชาชนเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น จากคุณลักษณะของการเป็นผู้ที่ให้ความสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชน ด้านสมานัตตตา พบว่า ประชาชนเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น จากคุณลักษณะของการเป็นผู้ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ (Body of knowledge) ที่ได้จากการศึกษาเรื่อง “การกล่อมเกลາทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา” ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ซึ่งสามารถนามาสรุปเพื่อไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังต่อไปนี้

1) ด้านสถาบันครอบครัวตามหลักสังคหวัตถุธรรม พบว่า เยาวชนมีการติดตามรับฟังข่าวสารทางการเมืองผ่าน แหล่งข้อมูลและทางสื่อประเภทต่าง ๆ มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ และการพูดคุย สนทนาเกี่ยวกับการเมือง บางโอกาสภายในครอบครัวจะมีการพูดคุย แลกเปลี่ยน ถกเถียงประเด็นทางการเมืองในมุมมองที่แตกต่างกัน สถาบันครอบครัวช่วยในการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง หรือความโน้มเอียงทางการเมืองซึ่ง ได้แก่ ความรู้ ทศนคติ บรรทัดฐาน และค่านิยมต่าง ๆ ทางการเมืองแก่บุตรหลาน คนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง ซึ่งอาจจะได้รับข้อมูลจากสังคมอื่นที่ตนเองได้รับรู้ และเห็นข้อมูลมา ซึ่งมีผลต่อการกล่อมเกล่าและสามารถสร้างเสถียรภาพของระบบการเมืองนั้น ๆ ดังนั้น สถาบันครอบครัวจึงมีผลต่อการกล่อมเกล่าทางการเมืองจึงเป็นการช่วยให้ระบบการเมืองได้รับ การสืบทอดรุ่นต่อรุ่น

2) ด้านสถาบันการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุธรรม พบว่า นักเรียนได้รับการเรียนรู้การสอนที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ครูอาจารย์ได้แสดงออกและปฏิบัติต่อนักเรียน ด้วยความเสมอภาคและยุติธรรม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม และยังสอดแทรกการอบรมสั่งสอนทางการเมืองการปกครอง ปลุกฝังค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิตในระบอบประชาธิปไตย สถาบันการศึกษาได้สอนและ ปฏิบัติการกล่อมเกล่าทางการเมืองทางตรง เช่น การเรียนการสอนเกี่ยวกับวิชาหน้าที่พลเมือง เป็นต้น ในขณะที่การกล่อมเกล่าทางการเมืองทางอ้อม มักเกิดขึ้นกับบุคคลเมื่ออยู่ในวัยเยาว์ ซึ่งจะได้รับการ อบรมสั่งสอนและเรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองจากบิดามารดา ครู อาจารย์ และเพื่อนสนิท เป็นส่วนใหญ่ จะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาทัศนคติทางการเมืองให้กับ

นักเรียน ซึ่งจะคงอยู่ตลอดไปเมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น และนอกจากนั้น ยังมีอิทธิพลอย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาทัศนคติที่สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมการเมืองในขณะนั้น ทั้งต่อผู้นำประเทศและสมาชิกคนอื่น ๆ

3) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อนตามหลักสังคหวัตถุธรรม พบว่า นักเรียนมีความสนใจและติดตามข่าวสารทางการเมือง ในสื่อหลาย ๆ ด้าน เลือกที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารและเปรียบเทียบข้อมูลให้ถูกต้อง และเมื่อเวลาเกิดปัญหาความขัดแย้งกันต้องรับฟังเสียงข้างมาก เพื่อยุติปัญหาความขัดแย้งและปรับความเข้าใจกันในกลุ่มและชุมชน กลุ่มเพื่อนประกอบด้วยบุคคลที่มีอายุและฐานะทางสังคมทัดเทียมกัน โดยทั่วไปมีความสำคัญในการให้การเรียนรู้ทางสังคมและการปรับตัวของบุคคลในสังคม ในกรณีของการให้การเรียนรู้ทางการเมืองเป็นที่ยอมรับกันว่ากลุ่มเพื่อนมีได้มีบทบาทที่ยั่งยืนไปกว่าครอบครัวและโรงเรียน โดยเฉพาะในช่วงที่นักเรียนอยู่ในวัยรุ่นและวัยที่เป็นผู้ใหญ่ กลุ่มเพื่อนก็มีอิทธิพลในเรื่องนี้อยู่ไม่น้อยในแง่ของการต่อสู้เด็กวัยรุ่นมักจะต่อสู้ตามความเชื่อของกลุ่ม การอยู่ร่วมกันควรให้ความเคารพต่อกันและให้ความช่วยเหลือกันและกัน ในบางกรณียังได้ช่วยสมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ หรือมีทัศนคติทางการเมืองอีกด้วย กลุ่มดังกล่าวจะได้มาซึ่งความต้องการหรือผลประโยชน์จะต้องมีการเคลื่อนไหว ชุมชนประท้วง

4) ด้านสถาบันศาสนาตามหลักสังคหวัตถุธรรม พบว่า นักเรียนได้รับการปลูกฝังและการสอนให้ยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม โดยยึดถือความเป็นกลาง เคารพความยุติธรรม นิยมความถูกต้อง มีสติ คิดไตร่ตรอง ก่อนตัดสินใจในการเลือกผู้นำที่ดีและเป็นแบบอย่าง หน้าที่หลักของศาสนา คือ หน้าที่ต่อบุคคลและ หน้าที่ต่อสังคม โดยหน้าที่ต่อบุคคล คือศาสนาสนองความต้องการส่วนตัวของบุคคลในด้านการอยากรู้ อยากเห็น การแสวงหาสิ่งที่เป็นสาระในชีวิต และการแสดงออกทางอารมณ์ ส่วนหน้าที่ต่อสังคมมีหลายประการในส่วนของการขัดเกลาทางสังคม สถาบันศาสนาจะช่วยให้บุคคลมีการเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับบรรทัดฐาน และค่านิยมในสังคมและช่วยให้บุคคลมีอุดมคติในการดำรงชีวิต

5) ด้านสถาบันทางการเมืองตามหลักสังคหวัตถุธรรม พบว่า นักเรียนได้รับการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมือง จากนักการเมืองและพรรคการเมืองต่าง ๆ ออกกฎหมายเพื่อเอื้อ ประโยชน์ต่อประชาชนเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะนักเรียนควรมีสติหมีเสี่ยงในการแสดงออกทางความคิดการเมืองและมีส่วนช่วยในทางการเมือง เช่น การใช้สิทธิแสดงความคิดเห็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งที่ทำให้ฝ่ายบริหารได้รับทราบข่าวสารข้อมูลและความต้องการของ ประชาชนอันจะเป็นประโยชน์แก่การกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ การได้รับเสรีภาพดังกล่าวจึงเป็นกติกากำหนดสำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นการแสดงให้เห็นระบอบการปกครองที่ตอบสนองเจตนาและความประสงค์ของประชาชน เช่น การมีรัฐธรรมนูญเป็นแม่บทในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ก็มีกฎหมายเป็นหลักการในการจัดรูปแบบการจตุสดรอำนาจสถาบันและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันต่าง ๆ ตลอดจนกำหนดอำนาจหน้าที่ของประชาชนต่อรัฐและสถาบันต่าง ๆ ของรัฐ สถาบันรัฐธรรมนูญจึงเป็นองค์ประกอบของรัฐในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดหรือวางรากฐานที่สำคัญ

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลางานการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา” มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังต่อไปนี้ คือ

๑. ด้านสถาบันครอบครัว ภาครัฐควรมีนโยบายให้ข้อมูลแก่ประชาชนรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านแหล่งข้อมูลของรัฐ คนในครอบครัวมีการติดตามรับฟังข่าวสารทางการเมือง ผ่านแหล่งข้อมูลและทางสื่อประเภทต่าง ๆ

๒. ด้านสถาบันการศึกษา ภาครัฐควรมีนโยบายจัดหลักสูตร เนื้อหา การเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อบ่มเพาะความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมืองจากสถานการณ์

๓. ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ภาครัฐควรมีนโยบายจัดพื้นที่และเวทีในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองให้นักเรียน ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และแสดงออกได้อย่างอิสระในเชิงสร้างสรรค์

๔. ด้านสถาบันศาสนา หน่วยงานด้านศาสนาสอนให้ยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม มีความเป็นกลาง และควรมีนโยบายจัดอบรมคุณธรรม จริยธรรมสอดแทรกประชาธิปไตยแก่เยาวชน

๕. ด้านสถาบันทางการเมือง รัฐควรมีนโยบายและมีส่วนสำคัญในการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและอุดมการณ์ทางการเมืองแก่นักเรียน กำหนดนโยบายทางการเมืองที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียน

บรรณานุกรม

- บรรจง กลิ่นสงวน. (2547) “การกล่อมเกลากิจการการเมืองและทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระณัฐพงษ์ ญะจุวิโส (สุดใจ). (2563). “การกล่อมเกลากิจการการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี”. สารนิพนธ์วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระใบฎีกาณิน สุวรรณ (เรงทอง). (2565). “พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัตนา สารักษ์. (2563). “การส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองของประชาชนใน อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง”. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิชัย ต้นศิริ. (2539). วัฒนธรรมทางการเมืองและการปฏิรูป, กรุงเทพมหานคร : บริษัทสุชมและบุตร จำกัด.
- ศุภวัฒน์ โพธิ์เจริญ. (2547). “การกล่อมเกลากิจการการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุพร สุวานิช. (2535) “การกล่อมเกลากิจการการเมืองและความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครนายก”. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์การสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- พระสมพร กลุยาโน (พันธ์เชียงขา) และคณะ. (2566). “การประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารท้องถิ่นในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ”. วารสารชัยภูมิปริทรรศน์. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม.
- Silverman. D. (2000). Doing Qualitative Research: A Practical Handbook. London: Sange.
- Yamane. Taro. (1967). Statistics: An Introductory Analysis. New York: Harpen and Row.